

Rektor

Utbildningsdepartementet
Utbildningsministern

Underlag till regeringens forsknings- och innovationspolitik (U2023/01467)

Musikforskningens excellens

Musiken som konstform är troligen lika gammal som mänskligheten. Musiken är ett uttryckssätt som binder samman, berör, läker och ger gemensamma upplevelser. För samhällets utveckling är det av vikt att alla barn och unga får tillgång till ett språk de kan uttrycka sig på och här kan musiken för många vara avgörande. Med en utveckling i världen med färre demokratiskt styrda länder och ökad polarisering är musiken och kunskapen om musik av stor vikt. Erfarenheterna från Ukraina visar på vikten av musik som verktyg för att skapa samling och enighet.

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm (KMH) ligger trots mycket låga basanslag i framkant på musikområdet. Detta gäller flera av våra forskningsinriktningar, inom såväl konstnärlig som vetenskaplig forskning. Vår forskning har som mål att utveckla musikfältet och musicerandet, men pekar också på hur musik som metod påverkar inläring, samarbetsförmåga, problemlösningsförmåga och på hur musiker kan bidra till samhället långt utanför musikfältet.

På KMH utvecklas internationellt framstående forskning inom utbildningsvetenskaplig, musikpedagogisk och konstnärligt gestaltande forskning. Behovet av ökad kunskapsutveckling inom musikområdet är stort. Bland annat har musik visat sig vara ett verktyg för att hantera den ökande ohälsan hos unga. Musiken i skolan har behov av kvalificerade musikpedagoger och för att KMH ska klara kompetensförsörjningen krävs aktiva insatser för ökad forskningsvolym med fler doktorander.

Då KMH saknar egen examensrätt på forskarnivå har vi utvecklat ett nätverk av samarbetsparter tillsammans med vilka vi byggt upp en forskningsmiljö med doktorander. Detta inkluderar ett samarbete med KTH sedan 2016 där KMH totalt har haft fem doktorander, samt med Lunds universitet där vi tidigare haft två doktorander på konstnärlig grund. Sedan 2011 har vi ett samarbete med konstnärliga fakulteten vid Lunds universitet där vi för närvarande har tre doktorander i musikpedagogik. Lunds universitet är även värd för forskarskolan ROCIT där KMH har två doktorander. I samarbete med Karolinska Institutet har KMH också en doktorand i musik och hälsa.

I ett samarbete med Musikhögskolan i Piteå, LTU, har KMH en gemensam seminarieverksamhet om gestaltande forskning där doktorander på KMH och Piteå deltar. Ett forskningsseminarium för doktorander på KMH har sedan 2020 ytterligare stärkt vår miljö.

I ett VR-finansierat projekt undersöker vi tillsammans med KTH hur kunskap om musikaliska digitala kulturarv ska förvaltas genom konstnärliga metoder. Ett annat projekt i planeringsstadiet ska undersöka hur större musikaliska och kulturella kulturarv ska förstås och bevaras i händelse av krig genom samarbete med Ukraina och deras erfarenheter. KMH ligger också långt framme i digital konst och dess upplevelse genom *Virtual* och *Augmented reality* samt i frågor som rör musik och AI och musik i interaktiva applikationer som dataspel. Även mer musiketnologiska projekt har genomförts som tittar på förändringen av traditioner över tid. All denna forskning finansieras externt.

Vid KMH drivs musikpedagogisk forskning som är väsentlig för utveckling och forskningsanknytning i ämneslärarutbildningen i musik. Sedan 2018 är KMH del i ULF praktikhäns forskning vilket knyter utbildningen närmre praktiken. Andra områden är musikpedagogisk forskning i högre utbildning, klassrumsforskning och specialpedagogik samt musikpsykologisk forskning om musikalisk expertis och kreativitet. Inom KMH beforskas även området Musik och hälsa där KMH bedriver ett mycket aktivt arbete. Nämnas kan forskningsprojekten "Hållbara musiker", "Kunskapskonserter", "Performance evaluation", "Sånghälsa i skolan", "Digitala plattformar för livslångt skapande" och "Musik och autism". Inom det musikerapeutiska området bedrivs forskning främst inom området musik och smärta i samarbete med bland annat Karolinska sjukhuset, Karolinska Institutet och Sophiahemmet högskola.

KMHs strategi

I KMH:s strategi står det: "*KMH erbjuder en utbildnings- och forskningsmiljö präglad av pedagogisk, konstnärlig och vetenskaplig excellens. Våra studenter och medarbetare bidrar aktivt till att stärka musikens position i samhället. Med musikens kraft för en bättre värld.*"

Inom ramen för denna strategi formuleras visionen att stärka våra miljöer genom samverkan, bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete, skapa förutsättningar för att ansöka om examenstillstånd på forskarnivå samt bidra till samhällets sociala, ekologiska och ekonomiska hållbarhet. För att kunna bygga upp en forskningsmiljö som är tillräckligt stor för att kunna utgöra basen för en forskarutbildning, på både vetenskaplig och konstnärlig grund, krävs en långsiktig forskningsstrategi. KMH behöver ha medel för att kunna rekrytera doktorander, utbilda handledare och tillhandahålla en infrastruktur av hög kvalitet. Det finns även behov av långsiktig kompetensförsörjning av disputerade lärare inom såväl musikpedagogik som på det konstnärliga området. Basanslaget räcker inte till forskning inom KMH, doktorander, handledare och medfinansiering till externa bidrag.

Autonomi

Oberoende lärosäten och akademisk frihet är, tillsammans med fria domstolar, fri press och fri kultur, förutsättningar för ett öppet och demokratiskt samhälle. En stark akademisk frihet skapar förutsättningar för vitalitet och aktualitet i forskning och utbildning, vilket i sin tur är avgörande för excellens och innovation. En alltför stor externfinansierad forskning i relation till basanslag kan riskera att på sikt minska autonomi.

En ökad institutionell autonomi och handlingsfrihet behövs för att lärosätena ska ha möjlighet att agera och fatta kloka beslut utifrån sina specifika förutsättningar, och ta ett helhetsansvar för att skapa sammanhållna kunskapsmiljöer. Regeringen bör utreda hur en ökad institutionell autonomi för lärosätena kan uppnås, inklusive en ny associationsform för de statliga lärosätena.

Internationalisering

Internationalisering och mobilitet inom utbildning och forskning leder till högre kvalitet både internationellt och vid svenska högskolor och universitet. För att kunna vara drivande inom de områden där KMH verkar krävs samverkan och öppenhet med omvärlden vilket skapar nya idéer, metoder och perspektiv. KMH:s internationella samverkan omfattar såväl medverkan i olika internationella nätverk (AEC, ELIA) som internationella utbildningssamarbeten och utbytesprogram av olika slag. KMH är genom sitt ämne musik en internationell aktör inom utbildning och forskning. Dock finns det hinder för att forskare och studenter ska kunna genomföra utbyten i den grad som önskas. KMH föreslår att staten säkerställer en enkel och rättssäker hantering av migrationsärenden för studenter och forskare och att Sverige värnar finansiering till EU:s ramprogram för forskning och innovation.

Forskning och utbildning

Inom lärarutbildningen har KMH en lång tradition av forskningsanknytning som stärkts genom ULF-verksamheten. ULF har visat att detta är ett resultatrikt sätt att stärka forskning om skolan och även en möjlighet till en långsiktigt hållbar nationell lösning. ULF har permanentats efter fem års försöksverksamhet med dokumenterat goda resultat. KMH vill understryka vikten av att fortsätta att utveckla det långsiktiga arbetet som utförs av lärosäten och skolhuvudmän inom ULF genom att avsätta medel till verksamheten i linje med vad som anges i det förslag SUHF lämnade tidigare i år.

Ett nära samband mellan utbildning och forskning är en förutsättning för hög kvalitet och förnyelse i såväl konstnärlig som vetenskaplig verksamhet. Detta utgör en grundläggande del i den globala universitetstanken, och markeras i högskolelagen (1 kap, 3 §). Högre utbildning är avgörande för Sveriges kompetensförsörjning inom alla områden, och en viktig del i Sveriges samhällsutveckling. För att Sverige fortsatt ska vara en framstående kunskapsnationerna måste en satsning på kvalitetsmedel till högre utbildning genomföras. Under lång tid har anslagen urholkats, vilket har lett till färre lärarledda undervisningstillfällen generellt, samt att laborativa inslag, förberedelse, fältstudier och färdighetsträning har minskat. Med dagens

urholkade nivåer på ersättningsbeloppen är det en mycket stor utmaning för lärosätena att erbjuda utbildning med hög kvalitet.

Innovation och samverkan med näringslivet

De flesta studenter som examineras vid KMH skapar sin egen arbetsmarknad som frilansmusiker, antingen på heltid eller vid sidan av en anställning på deltid. De flesta av KMHs lärare är deltidsanställda och arbetar sin övriga tid i musiklivet. På det sättet påverkar och innoverar KMH:s verksamhet musiklivet som besitter en enastående innovationskraft.

I forskningspropositionen från 2019 konstaterades att:

”Konstnärlig forskning spelar en viktig roll för samhällsutvecklingen. Liksom konsten är den konstnärliga forskningen en väsentlig del i det demokratiska samtalet genom att debattera, ifrågasätta och gestalta komplexa frågor. Denna demokratiska uppgift är också viktig i relation till genomförandet av Agenda 2030.”

I sin forskningsöversikt för 2023 anger Vetenskapsrådet att ”Svensk konstnärlig forskning är idag inne i en vital utvecklingsprocess som både stärks av och stärker forskning inom flera andra områden”.¹ Musikforskningen behöver ytterligare utvecklas för att ännu större grad bidra till att öka kunskapen om musikens kraft och påverkan. Både forskning på vetenskaplig grund och på konstnärlig grund är viktig för utveckling av det demokratiska samhället. Musikforskning och musikutbildning skapar samverkan mellan offentlig och privat verksamhet, över olika politiska nivåer och verkar som en samlande kraft.

Vid KMH pågår ett intensivt arbete med uppbyggnad av system för nyttiggörande. Arbetet genomförs på ett sätt som innebär att såväl studenter som forskare kan utveckla arbetsformer och skapa trygghet kring ett nyttiggörande utifrån konstnärlig praktik, samtidigt som de bevarar sin konstnärliga integritet. De får även en grundläggande förståelse för begreppens betydelse och hur de kan användas inom musik och konst. Vid KMH byggs därför stöd kring innovation, nyttiggörande och entreprenörskap upp från grunden.

KMHs arbete kring nyttiggörande görs med basen i bred samverkan med många olika typer av organisationer utanför lärosätet: näringsliv, kulturinstitutioner, offentliga verksamheter och civilsamhället. Nyttiggörande sker också genom att studenterna får entreprenörskap och samverkan med sig i utbildningen, stegvis kan komma in på arbetsmarknaden, där de med sina konstnärliga projekt bidrar till en vitalisering av musiklivet. Ett nytt interdisciplinärt masterprogram är utvecklat och kommer bedrivas i nära kontakt med externa parter och högskolor

---

¹ <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2023-01-26-forskningsoversikt-2023-konstnarlig-forskning.html>

och universitet som KTH, MDU och HiS. I detta kommer musiker i kontakt med ett brett yrkesfält.

Finansiering av innovationer och nya bolag från konstnärliga högskolor behöver utvecklas. Det finns ett behov av att bredda de nationella strategiska innovationsprogrammen, som idag huvudsakligen gynnar storföretag och stora, ofta tekniska högskolor och universitet. Innovationskraften hos kulturella och kreativa företag kännetecknas av småskalighet och en stor variation, vilket innebär att nya finansieringsformer behövs för de kreativa och kulturella näringarna.

Offentliga innovationsfinansiärer som Vinnova behöver höja sin kunskap om hur värden uppstår i kulturella och kreativa företags innovation där innovationen drivs av konstnärlig frihet och sökandet efter det unika uttrycket. Ofta är samarbeten med delade resurser en viktigare del i innovationsarbetet än enskild framgång i konkurrens med andra.

Utredningen "Kreativa Sverige!" SOU 2022:44 formulerade en vision som KMH instämmer i:

*"De kulturella och kreativa branscherna utgör en självklar del av svensk ekonomi med resilienta företag i ett dynamiskt kultur- och näringsliv som fortsätter att producera innehåll i världsklass, skapar jobb, och bidrar till kulturell, social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet i hela Sverige och resten av världen."*²

Kulturella och kreativa sektorer och industrier blir allt viktigare i EU-sammanhang: under 2021–2027 har finansieringen ökat inom olika EU-program, särskilt Kreativa Europa och Horisont Europa (kluster 2) och det nyligen antagna KIC (Knowledge and Innovation Community) "Culture and Creativity". För att svenska konstnärliga högskolor ska kunna dra full nytta av dessa nya och ökande finansieringsmöjligheter behöver svenska myndigheter som stöttar innovation utveckla olika former av stöd till konstnärliga högskolor.

Finansiering

Forskningen vid KMH står sig mycket väl i jämförelse med både svenska och utländska konstnärliga högskolor. Forskningsvolymen har ökat stadigt de senaste åren, huvudsakligen tack vare att KMH har varit framgångsrikt i att söka och få medel i konkurrens från externa forskningsfinansiärer såsom VR, Vinnova, KKS och Wallenbergstiftelserna.

---

² Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher. SOU 2022:44.

De senaste forskningspropositionerna har inneburit ökade basanslag för lärosätena. KMH har dock inte fått ökat basanslag i samma utsträckning som andra lärosäten.

Det mycket begränsade forskningsanslaget hindrar KMH från att utveckla forskningsverksamheten. KMH har i vissa fall svårt att ta emot forskningsmedel från finansörer som kräver medfinansiering vilket ytterligare försvårar situationen. För att KMH ska kunna bygga en hållbar och stabil forskningsmiljö över tid krävs att basanslagen för forskning ökar.

Vetenskapsrådet skriver i forskningsöversikten för 2023 att ”*den vedertagna definitionen av forskningsinfrastruktur av nationellt intresse svarar idag inte mot de behov som utvecklas inom konstnärlig forskning.*” Musikforskning kräver resurser för infrastruktur utöver resurser för själva forskningen (hårdvara, mjukvara, lokaler, instrument och dokumentationsutrustning/inspelningsutrustning). För att kunna utveckla forskningen för att möta dagens och morgondagens behov behövs en resursförstärkning. KMH har idag vid sidan av Konstfack lägst andel forskningsanslag av alla landets lärosäten. För de flesta lärosäten ligger andelen forskningsanslag på 20 procent. För att nå upp till den nivån från dagens 23 mkr krävs en förstärkning om 7 mkr. För att kunna möta behovet av kompetensförsörjning, kunskapsutveckling och gestaltning behöver basanslaget fördubblas.

KMH önskar också att regeringen ger Vetenskapsrådet fortsatt uppdrag att finansiera nationell forskningsinfrastruktur för humaniora och konst med särskilda medel för teknikutveckling inom musik.

Akademiska hus avkastningskrav

Regeringen bör göra en översyn av Akademiska hus avkastningskrav med inriktning mot att sänka nivån och införa en övre gräns på avkastningen. Akademiska hus, som är den största enskilda aktören som lärosäten hyr lokaler från, har i sitt uppdrag att uppnå en avkastning på minst 6 procent över en konjunkturcykel. Avkastningen på kapital har kraftigt överstigit detta mål under de senaste åren. Det är inte rimligt att en så stor andel av medel avsedda för forskning och utbildning används för lokaler, vars kostnader delvis drivs av ett för högt avkastningskrav.

Öppen vetenskap och öppna data

Öppen vetenskap syftar till att främja kunskapsutbyte inom forskningen och mellan forskare och det omgivande samhället. Att forskningsresultat kommuniceras, sprids och används är i linje med forskningens ideal om att främja kunskap, kunskapsutveckling och demokrati.

Diskussionen om öppen tillgång till forskningsdata är inte helt enkel inom den konstnärliga och tvärvetenskapliga forskningen. Ett omfattande arbete pågår nationellt och det är viktigt att beakta att olika ämnesområden har olika utmaningar avseende öppen vetenskap och öppen publicering. Forskningsdata är komplicerat och svårhanterligt för disciplinen konstnärlig forskning, liksom

för en rad andra forskningsdiscipliner. Samtidigt behöver konstnärlig forskning arbeta med öppen forskningsdata samtidigt som fältet behöver arbeta med tydligare definitioner av termen samt ta fram verktyg för att hantera detta utifrån forskningsområdets specifika natur.

Det pågår ett arbete inom Konstex för att, utifrån varje konstområdes specifika natur, kunna hantera problematiken inom det konstnärliga forskningsområdet. På KMH är frågan om forskningsdata komplicerad utifrån såväl den konstnärliga som den vetenskapliga forskningens natur. Här sammanfaller forskningsetiska, metodologiska och ekonomiska avväganden som är svåra att hantera utifrån basanslagets, och därmed också de administrativa resursernas, storlek.

Inom den konstnärliga och tvärvetenskapliga forskningen finns det fortfarande stora utmaningar att ta hänsyn till såsom publicering av monografier, upphovsrätt av konstnärliga verk, hantering av känsliga personuppgifter och hantering av data som är svåra att anonymisera. För att öppen vetenskap även ska fungera för konstnärlig forskning krävs en bättre förståelse om relationen mellan immateriella rättigheter, ofärdiga konstnärliga (delar av ett) verk och forskningsdata.

KMH föreslår att regeringen håller fast vid ambitionen om en övergång mot öppen vetenskap och för att möjliggöra detta tilldelar de konstnärliga högskolorna särskilda medel för att kunna bygga kunskap kring hur data från konstnärlig/tvärvetenskaplig forskning ska hanteras och vad som är forskningsdata i konstnärlig forskning utifrån den konstnärliga forskningens egna förutsättningar. KMH ser också behovet av att särskilda medel tillförs så att även ett litet lärosäte ska kunna lagra och tillgängliggöra sin data.

Helena Wessman
Rektor